

СПОРТСКЕ КОМПОНЕНТЕ У НОВИМ СРПСКИМ ФРАЗЕОЛОГИЗМИМА

Нови фразеологизми јављају се у различитим сферама људске делатности, а сразмерно често настају у сфери забаве и спорта. Спорт и у српском језику представља извор бројних фразеолошких неологизама. Истраживања нових фразеологизама са спортским компонентама у српском језику су малобројна. Полазећи од идеја Џорџа Лејкофа о метафорама са којима живимо, Далибор Кесић англиста из Бања Луке и Емир Мухић су у тексту „Спорт у метафори и метафора у спорту“ разматрали англојезичке изразе у којима мотивациону основу има спорт. Аутори су уз енглеске идиоме са метафорама повезаним са спортом, указали на историјске околности њиховог настанка и дали српске фразеологизме блиског значења – чешће без мотивационе основе у спорту, тј. без еквивалентне фразеолошке форме [Kesić / Muhić 2013]. У књизи о поредбеној српско украјинској фразеологији наведено је двадесетак примера фразеологизама са спортским реалијама [Ајдачич/Непоп-Ајдачич 2015: 39, 239-240]. На кијевској катедри за славистику Антон Богданов је одбранио бакалаурски рад о „спортским“ фразеологизмима у политичком дискурсу на грађи интернет текстова од 2000. године [Богданов 2015].

У овој прилици разматрају се најпре контактолошки аспекти српских фразеологизама лексема и фразеолошких јединица са другим језицима, потом се наводе фразеологизми по видовима спортова, предлаже подела по значењима, да би на крају било оцртано укрштање дискурса са истраживаним фразеологизмима.

1. Контактлошки аспект. Ако се неофразеологизми посматрају са становишта језичког порекла компонената, данашњи спорт не познаје границе међу државама и језицима, како због ТВ преноса, велике пажње медија, утицаја енглеске лексике на друге језике тако и због повећане заинтересованости савременог човека за спорт. Неки од спортова су историјски настали и развијали се у одређеним земљама, што се одражава и у називима реалија које се у њима користе, као на пример фудбал, што је довело и до великог присуства енглеских речи у фудбалу и у другим језицима. Сто-

га је са лингвистичке тачке гледишта ваљано испитати какве су везе између фразеологизама језика у коме су се историјски формирали. Могуће је испитати статус позајмљених лексема и видове њихових адаптација, али и уочити везе израза у два језика – као преузете или калкиране фразеологизме.

1.1. Када је реч о неофразеологизмима у српском језику, јасно је да су изрази *држати у клинчу*, *направити фаул*, *ферплеј игра*, *бити аутсајдер*, *бити у офсајду* које садрже позајмљене речи *clinch*, *foul*, *fairplay*, *outsider*, *offside* које су морфолошки и фонетски адаптиране и одомаћене у српском језику и као самосталне речи и у наведеним изразима.

Енглески фразеологизми са речима за спортске реалије нису се у једнакој мери пренели у све словенске језике. Тако, на пример, *fals start* који је из тркачке терминологије добио проширено значење ‘погрешан почетак’. Он се у таквом значењу појављује у форми *фалстарт* у руском и украјинском језику, док га у српском нема. Неки изрази као *Don't change the rules [in the middle of the game]* ‘не мењај правила’, *The ball is in your court* из тениса – ‘твој је ред’, *Monday morning quarterbacking* из безбола немају еквиваленте у српском језику. Овај израз о накнадном паметовању настао је као резултат бесплодних разговора сваког понедељка о погрешним потезима у одиграним недељним утакмицама америчког фудбала [Kesić / Muhić 2013].

Реч *финиш* (енглески *finish*) која се јавља у фразеологизмима *на финишу*, у *финишу*, који се најчешће јавља у спортским извештајима, али постоје потврде и ван спортског дискурса (Клиничка смрт српске индустрије у *финишу!*; Удара ли Шешел у *финишу кампање* и на Вучића).

Бројност фразеологизама са компонентама из спортова зависи у великој мери од популарности видова спортова у појединим културама. Тамо где амерички фудбал није стекао велику гледаност нема ни масовног познавања нити тог спорта, ни језичких одраза у ситуацијама које се у њему одигравају. Изрази у енглеском језику повезани са коњским тркама немају еквиваленте у српском језику. Устаљеност и раширеност нових фразеологизама може да зависи од успешности спортиста и спортова у одређеној средини. Тако је могуће очекивати да ће изрази повезани са спортовима бити присутнији у језицима народа у којима је неки спорт популарнији.

1.2. Поред речи из енглеског језика у српским неофразеологизмима са спортским компонентама јављају се и речи из француског, немачког, италијанског и других језика. У српском језику реч *штафета* има два значења: 1) вест коју преносе курири гласници, 2) трка са палицом која се предаје и сама палица која се предаје наредном тркачу. Реч потиче из романских језика – француског *estafette* и италијанског *staffetta*, али је очи-

гледно у српски језик ушла посредством немачког језика *Stafetta*. Може се рећи да је у изразу *предати штафету* дошло до иновирања старог фразеологизма, при чему је старо значење потиснуто и заборављено. Реч *штафета* се појављује у устаљеним изразима са глаголима *предати, преузети, примити, носити штафету*.

У Краљевини Југославији је 1939 из Крагујевца кренула штафета посвећена рођендану младог краља Петра II Карађорђевића [Григоров 2008: 106-107]. У част Јосипа Броза, по угледу на ову манифестацију је иницирана такође у Крагујевцу штафета 1945. године. Скојевци су предложили да се штафета преда на Титов рођендан. Трчање омладине по социјалистичкој Југославији у част Јосипа Броза Тита је названо *Титова штафета, штафета младости*. Предавање штафете председнику СФРЈ се до 1955. одигравало у Белом двору, а јубиларну, десету штафету Тито је примио на стадину ЈНА 25. маја уз масовни слет, што је уз присуство комунистичке врхушке социјалистичке Југославије постала традиција. У социјалистичкој Југославији се појавио и нови фразеологизам *уручити штафету*, што је представљало врхунац целог ритуала у одржавању култа личности. После Титове смрти штафета је предавана председнику Савеза југословенске социјалистичке омладине [Григоров 2008: 112]. У српском језику и после Тита, реч штафета се појављује у новим везама: *Сомалијски тирати предали штафету, предаје глумачке штафете, песничка штафета* и др.

1.3. Француска реч *crochet* – *кроше*, која означава ударац у боксу из полукружног замаха појављује се у околишним изразима који упућују на ударац неке или нечему. *покушај вербалног крошеа овог политичара перолаке категорије, То ће бити демократски крошеи са леве и десне стране*.

Реч *фаворит* (из израза *бити фаворит*) има порекло из италијанског језика. Раније је ова реч коришћена у значењу љубимац, омиљена особа. У том значењу, рећемо и у руском „Фаворит царице“.

1.4. Име места Маратон на коме су се 490. године сукобиле персијска и атињанска војска постало је познато по подвигу војника који је истрчао од Маратонског поља до Атине да дојави о победи Атињана. Маратон је названа трка дуга 42 километра, која се организује у многим светским местима: Београдски маратон, Њујоршки маратон, Берлински, Варшавски маратон. Али поред тога реч *маратон* је постала и део израза у другим дискурсима.

2. Фразеологизме са речима које указују на спорт је једноставно поделити по видовима спортова указујући на оне спортове који су обогатили фразеолошки систем неког језика. Када је реч о српском језику, плодо-

творни су средином 20. века били бокс, шах, док су крајем века и почетком 21. века неофразеолошки продуктивни фудбал и кошарка.

Међу индивидуалним спортовима, бокс је најпродуктивнији у творењу фразеологизама у српском језику. Изрази који у српском језику потичу из бокса су: *држати у клинчу, ударац испод појаса, бацити на под, бацити у нок даун, нокаутирати некога, остати на ногама, прва рунда, последња рунда, нокаут-фаза Лиге шампиона*. Са шахом су повезани изрази *направити [извршити] рокаду* ‘направити измене’, *матирати некога, бити у пат позицији, извети краљицу*. У српском језику је неофразеолошка продуктивност индивидуалних спортова мања него у колективним. То се може повезати и са мањом популарношћу ових видова спортова у Србији. Ипак, неки од израза су изашли ван оквира индивидуалних спортова, као изрази из атлетике *предати штафету, прави маратон, подићи летвицу*. Боди билдинг са *набилдовати мишиће* се проширио у могућем коришћењу глагола *набилдовати нешто*. Из рвања и борилачких вештина потиче израз: *гвоздени загрљај*.

Постоје фразеологизми са компонентама које упућују на групу спортова, рецимо на оне у којима је циљ дати гол (*дати аутогол, пробушити мрежу, затрести мрежу*). У спортском дискурсу су најуже примењиви они изрази који се могу применити само у једном виду спорта. Раширеност оваквих фразеологизама у ванспортским дискурсима је мања, али није пропорционална, то јест, неки од фразеологизама везаних за један вид спорта могу ући у друге дискурсе и чешће бити коришћени, него други фразеологизми тог истог спорта које користе само у кругу играча, тренера и навијача.

Неки спортски фразеологизми тичу се свих надметања у којима је циљ постизање гола: срп. *продати [изгубити] лопту, очи у очи са голманом, затрести пречку [стативу]*. Фудбал и други колективни спортови чији циљ дати гол, у српском језику: *централни играч, вратити некоме лопту, задржати лопту, затрести мрежу, погодити стативу [пречку], дати аутогол* ‘направити себи штету’, *бити [наћи се] у офсајду* ‘наћи се у недозвољеној позицији’, *направити бункер, дати гол у своју мрежу, избацити у аут, из корнера, из аута, бити у офсајду, дванаести играч* ‘подршка публике’.

Љубитељи кошарке, кошаркаши и спортски коментатори у Србији веома често користе изразе *лупити банану [рампу], попити банану, погодити [гађати] тројку, три секунде, грешка у корацима, [седи] спава у рекету*, али они нису шире устаљени ван кошаркашких утакмцима, спортских преноса, новости и коментара. Извесно осамостаљење речи ‘банана’ у значењу блокада, несумњиво проистекло из кошарке (ово није англицизам, јер Американци користе реч блок) могуће је приметити у изразима:

добрио банану, попио банану 'доживео неуспех'. Ови примери неологизације у фразеолошком систему потврђују да стварање нових фразеологизама са спортским компонентама не мора да буде нужно повезано са позајмљеницама из других језика, већ да је могућ настанак нових фразеологизама у оквиру појединих језика. Такви су и изрази одбојкаша [*кувати*] *преко блока*, *направити упијач*, који су остали у кругу српских познавалаца одбојке и спортских новинара. Међу ватерполистима користи се израз *потопити лопту* за поступак који није дозвољен у игри. Пореклом из говора ловаца и ратника изрази *на нишану*, *на удару* су прешли и у спорт.

Циркуске и спортске справе које помажу да скок буде виши, допринеле су појави израза *одскачна даска* и у ширем, преносном значењу 'позиција са које је могуће даље напредовати, привремени посао који обећава напредак' 'дати подстицај развоју нечега'.

3. Типови значења. Неки фразеологизми са речима које означавају реалије из спорта вероватно имају и ранију употребу. Фразеологизми са спортским реалијама понекад представљају иновације старијих фразеологизама углавном из сфере ратовања, лова или игара-надметања, али то могу бити изрази засновани на новим реалијама, које у лову или рату нису биле познате. Могуће је анализирати културолошке аспекте разлика које потичу од иновираних старијих фразеологизама и нових фразеологизама. Увећање слободног времена и спорта као активности која се активно или навијачки прати, у животу савременог човека има видно место, што се одражава и у језичким изразима који су првобитно настали у спорту.

Игра као древни феномен, сигурно је нашла одразима у изразима који означавају фазу игре. Вероватно није погрешно додати да су ти стари изрази у извесној мери иновирани, јер се само поимање игре променило, тако да се тек условно новим фразеологизмима могу сматрати јединице: *започети игру*, *завршити игру*, *играти нову [сасвим другу] игру*, *остати у игри*, *бити у игри*, *груба игра*. Ови фразеологизми се широко јављају како у исказима о спорту, тако и у дискурсима ван спорта.

3.1. Сукоб и игра. У трећем зборнику из серије *Komparacja współczesnych języków słowiańskich*, посвећеном неофразеологији (Opole 2008) теоријске аспекте иновирања старих фразеологизама и творења нових разматрало је више аутора (Мокиенко, Валтер, Финк, Барболова, Бамба и др). Иновирањем војничке терминологије и фигуративних значења део фразеологизама је задобио значење које носиоци српског језика повезују са спортом. Тактичке ситуације губитка иницијативе, задршке, појачане активности, ефективног резултата могу бити изражене фразеолошки. Посредством концептуалне метафоре која се развија, ситуација се објашњава системом других реалија.

3.2. Ранг такмичења и успешност такмичара. У српском језику не користи се реч *дивизија* у значењу ранга такмичења, која је из енглеског ушла у неке словенске језике. При означавању успешних спортиста, а из спорта пренесено и на неспортске ситуације Срби говоре: *прва лига, шампион. бранити титулу, бити првак, на челу табеле, бити фаворит.*

За такмичаре или екипу који по претходним резултатима представљају слабијег противника, од кога се не очекује победа, говоре: *бити аутсајдер, бити резерва, седи на клупи.* Израз <неко> *греје клупу* садржи иронијну нијансу, која произлази из везе представе о грејању нечега што није потребно грејати и на извештајном начину истиче несклад жеље и способности играча или неспоразум играча и тренера. У лигашким такмичењима се успешност екипа мери местом на табели, па изрази *бити друга лига [друголигаш], последња лига* се користе и у спортском и ван спортског дискурса, а *на дну табеле, борити се за опстанак* означавајући слабе резултате у такмичењу ретко прелазе ван спортских оквира. Постоје фразеологизми који се користе у репортажама и преносима разних спортских догађања, јер указују на неке заједничке елементе утакмица: срп. <неко> *греје клупу*

Нека од раније коришћених сталних поређења (из рата, батака) *борити се као лав* ‘борити се свим силама’, *бацити на плећа* значи ‘надвладати, победити’, а *брз као стрела* ‘веома брз’ добијају своје обновљено значење у контексту спортских надметања. Поводом сталног поређења *брз као Фанђо*, може се рећи да је оно везано за славу тркачког шампиона, али се оно не користи у кругу тркача, већ за брзу возњу обичних возача

3.3. Називи за фазу игре се појављују у фразеологизмима *прва рунда, последња рунда, прво полувреме, друго полувреме* означавајући почетну или завршну фазу не само спортског надметања, него и ванспортских активности на које се у разговорном или писаном контексту односе дати фразеологизми. Блиски по временској димензији су и фразеологизми *први звиждук, последњи звиждук* који означава звиждук судије којим се објављује почетак / крај утакмице, али може означавати и почетак или крај и ван спортског контекста. Одређење почетка или краја нечега, имају и фразеологизми *на старту, од првог звиждука – на финишу, у финишу, до последњег звиждука,*

3.4. Поштена игра. Када играчи поштују правила и судију и не играју грубо, говоре *играти фер [игру], Бити фер, по ферплеју.* Израз се често користи и ван спорта и устаљује се у многим дискурсима. Адаптирани англицизам из ових израза, појављује се са негацијом у антонимским фразеологизмима: *нефер игра, бити нефер.*

3.5. прекршаји и казне. Опомене и казне у неким спортовима судија додељује дајући картоне обојене бојама: *добити жути картон* ‘бити опоменут’, [*добити*] *црвени картон* ‘избацивање играча из игре’. Ови фразеологизми „фудбалског порекла“ су интернационално раширени. У кошарци се говори *нета лична*. Овакви изрази изражавају тактичке ситуације, прекршаје или казне (*направити груби фаул, добити црвени картон, напустити терен*).

4. Укрштање појмовних представа различитих дискурса. Надежда Арутјунова истиче важност адресације дискурса на лексику, синтаксу, интонацију, фигуративност исказа зависно од тога коме је он упућен. И у фразеолошким исказима је могуће укрштање представа различитих дискурса. У неким случајевима лако је уочити и дијахронијски објаснити преношење лексике једног семантичког поља у фразеологизме другог семантичког поља. У руској лингвистици истраживан је однос војне и спортске лексике [9; 7; 8; 5]. Таква блискост се лако може показати и у фразеолошком систему других језика, укључујући и српски језик.

У спорту се користе фразеологизми који су сачували своју препознатљиву фигуративну везаност за рат и ратовање: блицкриг, десант, рат, експлозија, артиљерија. Карло Бем је књигу *Леворуки бомбардер Звонко Вујин* (2011) насловио у публицистичком стилу, ослањајући се на чињеницу да је српски боксер био леворук.

Друга пак фигуративна значења спорт и рат деле, па се може рећи да спорт, рат и игре надметања у традиционалној култури имају прелазна и укрштена семантичка поља (велика победа). Фразеологизми у спортским медијима користе и модификују старије фразеологизме који одражавају сазнања о лову, двобојима и ратовима.

Алузивно укрштање два дискурса заснива се на паралелном називању и повезивању несродних појава посредством неког заједничког, повезујућег чиниоца, тако да и говорник и саговорник (или аутор и читалац текста) разумевају како алузију, тако и значење које се њоме истиче. Могло би се рећи да се употребом продужених паралелних алузија користи поступак „онеобичавања“ о коме је говорио руски формалиста Шкловски. Коришћењем структуралистичких појмова та појава би могла да буде названа употребом спортског кода у некој неспортској области (психологији, политици и др.). Лингвистичко-реторичким речником могло би се тумачити употребом концептуалне метафоре или укрштање дискурса.

Навијачки дискурс представља низ кратких текстова различитог типа – поклича, узвици, песме, изрази за ситуације у игри који често имају обележја сленга. Фразеолошки изрази навијача се делимично преплићу са спортским дискурсом, али нису истоветни. У српској етнологији постоје

истраживања навијачке културе која дотичу и вербалне особености понашања навијача, а лингвистичке студије нису развијене.

Уланчавање спортских фразеологизама у говору или тексту ван спортских реалија заснива се на алузивном укрштању два дискурса. Да би цео низ спортских фразеологизама у неспортском дискурсу био разумљив, говорник или аутор најчешће уводи у тај низ неким сигналом, маркером – чинећи процес пријема и разумевања уведеног низа спортских фразеологизама лакше схватљивим. У писаном тексту такав маркер могу бити наводници, нпр. У „*дубоком офсајду*“. Увођење низа спортских фразеологизама може бити учињено поредбеним или погодбеним конструкцијама или речима *фудбалским речником* (*казано, речено, говорећи*), *боксерским речником* и сл. Увођењем низа фразеологизама другог, паралелно разумљивог дискурса, указује се могућност коришћења и оних фразеологизама који нису још широко устаљени, јер двојни концептуални оквир даје могућност и њиховог разумевања.

Fudbalskim rečnikom govoreći, narodnjaci su stavili Palmu na klupu; Грађани су јасно на изборима рекли да желе политику СНС-а и Александра Вучића, дакле политику стабилности и уређења Србије која, фудбалским речником, побеђује и код куће и на страни; демократе су, фудбалским речником, постигле још један аутогол; председник Владе, фудбалским речником речено, игра грубо; Када Вас саиграчи пошаљу у напад, а немају лопту да вам додају, фудбалским речником, послали су Вас у офсајд положај. Играч у офсајд положају је изневерен и преварен. Трчао је у напад верујући да ће добити лопту. За ову ситуацију у игри је крив Ваш тим, а не противнички; Пред, фудбалским речником, представљеног наводног дебакла косовске преговарачке репрезентације од стране капитена нашег тима; Dodiку bi најбоље било да, боксерским речником (а он се често тако и понаша), napusti ring pre totalnog pada; Кошаркашким речником ово је namerna техничка greška DS-а; Od savremenih novinara очекује се да буду кошаркашким речником all-round играчи.

Преношење у друге дискурсе неофразеологизама са спортским компонетама ван спорта сведочи да је фразеологизам усвојен и шире потврђен. Тако *изборни маратон, демократски маратон* означава фразеологизам спортског порекла у политичком дискурсу и значи дуго трајање и исцрпљујуће напоре током избора. Листу дискурса у којима се они користе свакако је могуће проширити.

Корпус разматраних српских фразеолошких неологизама у овом прилогу није представљен исцрпно. Комплетирање тог корпуса – по спортовима, или по значењима – дало би потпунију слику и омогућило још

тачније увиде. Овде није било речи о стилистичким аспектима нових фразеологизама са спортским компонентама, а ваљало би испитати њихове блиске варијанте у вишем и нижем стилском регистру. Указано је на укрштање фитуративних представа спортског порекла са другим људским делатностима, што се одражава у преплитању њихових дискурса. У књизи посвећеној поредбеној српској и украјинској фразеологији написали смо да се неофразеологизми могу анализирати „и са културолошке тачке гледишта“ [Айдачич/Непоп-Айдачич 2015]. Такво испитивање било би усмерено на функције спорта у животу савременог човека и језичке одразе у његовог појачаног значаја у култури.

Примери фразеологизама са компонентама спортског порекла у различитим словенским језицима сведоче о интернационалној раширености ове појаве. Велика присутност спорта у фразеологизмима у новинама и електронским медијима убедљиво потврђује ове сличности у различитим језицима. Поредбена анализа неофразеологизама са спортским компонентама у словенским језицима вероватно ће показати велики степен њихове еквивалентности, али би посебно интересантни били они малобројни нееквивалентни примери, који би указали на друкчије концептуализовање спортских реалија или њихово друкчије повезивање у дискурсу. Такво поређење би било посебно лако обавити у језицима који имају своје електронске националне корпусе. У ширем славистичком оквиру могуће је указати на радове корисне за компаративна истраживања. Артур Матковски је објавио неколико чланака о језику спорта у пољском језику [Matkowski 2002, 2008a, 2008b], а потом и књигу „Sport a język współczesnego polskiego dyskursu społecznego” [Matkowski 2011]. У руској лингвистици истраживан је однос војне и спортске лексике [Юрковский 1988; Елистратов 2005; Филиппова 2011; Буракова].

Истраживање неофразеологизама спортског порекла представља узак део фразеолошког система, али такав његов део који се у савремено доба активно користи и развија.

Литература:

- Айдачич Дејан, Непоп-Айдачич, Лидія. *Порівняльна сербсько-українська фразеологія: Навчальний посібник*, Київ, 2015.
- Арутюнова Н. Д. Метафора и дискурс // *Теория метафоры: сборник*, Москва, 1990, с. 5–32. [Електронски извор] <<http://www.philology.ru/linguistics1/arutyunova-90.htm>>
- Барболова, Зоя. Механизми и причини за формирање на нови фразеологизми // *Frazeologia*, Opole 2008, s. 67-87.

- Богданов, Антон. *Фразеологізми та ідіоми з компонентами спортивного походження у сербській мові. Дипломна робота*, Київ 2015.
- Буракова О. М. Изучение периферии семантического поля „война“ (на примере связи со спортивно игровой лексикой) [Електронски извор] <<http://www.pws-conf.ru/nauchnaya/lss-2007/358-lingvisticheskie-ekvivalenty-sovremennogo-mira/7951-izuchenie-periferii-semanticheskogo-polya-lvoynarna-primere-svyazi-so-sportivno-igrovoy-leksikoy.html>>
- Григоров, Димитар. „Рачунајте на нас“. „Одломак“ о Титовој штафети или Штафети младости. [Електронски извор] <http://www.udl.rs/articles/d_grigorov_2008.pdf>
- Елистратов, А. А. Военная лексика в языке спорта А. А. Елистратов // *Русская речь*, 2005, №2, с. 64-69. [Електронски извор] <<http://russkayarech.ru/files/issues/2005/2/10-elistratov.pdf>>
- Филиппова, Нина. Спортивная метафора как сублимация военной метафоры (на материале политической коммуникации) // *Известия Российской государственного педагогического университета им. А.И. Герцена*, Выпуск № 130, 2011, с. 80-87. [Електронски извор] <<http://cyberleninka.ru/article/n/sportivnaya-metafora-kak-sublimateziya-voennoy-metafory-na-materiale-politicheskoy-kommunikatsii>>
- Юрковский, Игорь. *Активные процессы в русской спортивно-игровой лексике*, Кишинев, 1988.

*

- Bąba, Stanisław, Liberek, Jarosław. O sposobach pomnżania zasobu frazeologicznego wspóczesnej polszczyzny // *Frazeologia*, Opole 2008, s. 59-66.
- Kesić, Dalibor Muhić, Emir. Sport u metafori i metafora u sportu // *SportLogia*, 2013, 9(1), 28–33 [Електронски извор] <<http://www.sportlogia.com/no7/srp4.pdf>>
- Matkowski, Artur. Sport a język wspóczesnego polskiego dyskursu społecznego // *Studia i szkice slawistyczne*, 2008, s. 147-156.
- Matkowski, Artur. Jednostki języka sportu a leksykografia // *Studia Filologiczne*. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu, 2008.
- Matkowski, Artur. Sport w języku : wygrać rzutem na taśmę // *Studia i szkice slawistyczne : literatura, kultura, język* / Ed: Wojciech Chlebda,; Irena; Światłowska-Prędoła, Opole 2002.
- Matkowski, Artur. *Sport a język wspóczesnego polskiego dyskursu społecznego*, Raciborz, 2011.

Текст објављујемо са дозволом аутора. Први пут је објављен у:
Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті Леоніда Булаховського, Київ, вип. 32, 2017. – с. 3–12.